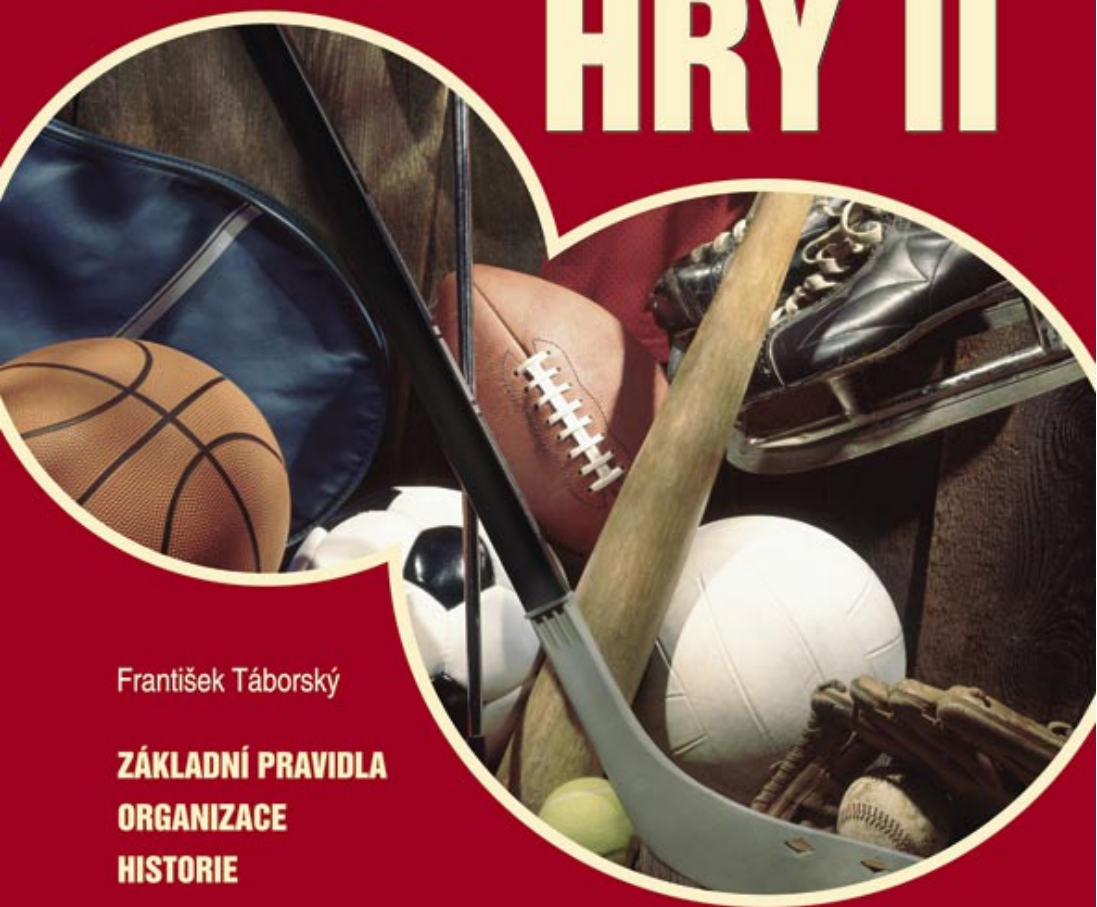

SPORTOVNÍ HRY II

František Táborský

**ZÁKLADNÍ PRAVIDLA
ORGANIZACE
HISTORIE**

badminton • bandy • baseball • boxlakros • florbal • hokejbal • in-line hokej
interkros • kanoepolo • kolová • kriket • lakros • lední hokej • motoball • peloty
podvodní hokej • pólo na koních • pozemní hokej • racquetball • ricochet
ringette • rink bandy • roll hokej • sepaktakraw • sledge hokej • softball • squash
softtenis • stolní tenis • stolní tenis postižených • tenis • tenis vozíčkářů

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umístování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

František Táborský

SPORTOVNÍ HRY II

Základní pravidla - organizace - historie

Autor kapitoly Sportovní hry s pálkou Vladimír Süss

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, 170 00 Praha 7
obchod@gradapublishing.cz, www.grada.cz
tel.: +420 220 386 401, fax: +420 220 386 400
jako svou 2370. publikaci

© Grada Publishing, a.s., 2005
Cover Design © Grada Publishing, a.s., 2005

Odpovědná redaktorka Magdalena Hrábková
Jazyková úprava Michaela Benešová
Sazba Lenka Neumanová
Ilustrace Radek Krédl, Kateřina Novotná
Fotografie Roman Herink, Peter Laník, Petr Tahal
a archiv autora
Počet stran 172
První vydání, Praha 2005
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s.
Husova ulice 1881, Havlíčkův Brod

ISBN 80-247-1330-6 (tištěná verze)
ISBN 978-80-247-6200-5 (elektronická verze ve formátu PDF)
© Grada Publishing, a.s. 2011

Předmluva

V roce 2004 vyšel **první díl** této publikace „*Sportovní hry*“ (sporty známé i neznámé), ve kterém jsou obsaženy údaje o třiceti sedmi sportovních hrách. Ti, kteří měli příležitost se s první knížkou seznámit, našli v úvodní části mimo jiné pojednání o tom, co je to „hra a sport“ a co rozumíme pod pojmem „sportovní hra“. Zabývali jsme se rovněž stručnou historií sportovních her, řídicími institucemi, vrcholnými soutěžemi a obecnou funkcí pravidel. Do prvního svazku byly zařazeny sportovní hry, ve kterých se při ovládnání společného předmětu hry (míč, kotouč, kroužek, hrací disk) používají výhradně části těla (pěstí, ruce, paže, hlava, trup, nohy), a ne sportovní náčiní.

V tomto díle je třicet šest sportovních her, ve kterých se užívá sportovní náčiní: hokejka, raketa, pálka, různě upravená hůl či jiná speciální pomůcka (např. protáhlý košík), pádlo nebo dokonce dopravní prostředek. Také při tomto výběru sportovních her bylo rozhodující, zda jsou řízeny mezinárodní institucí, mají světová mistrovství a tudíž i sjednocená pravidla. Vybrané sportovní hry jsem zařadil do pěti skupin: sportovní hry s **hokejkou**, sportovní hry s **raketou**, sportovní hry s **pálkou**, **jiné** sportovní hry a sportovní hry **zdravotně postižených**. V rámci těchto skupin jsem pak bral ohled na význam a případnou příbuznost jednotlivých sportovních her. Jako dodatek jsem přiložil asijskou obdobu nohejbalu – sepaktakraw –, která se do prvního dílu nedostala. Vybrané sportovní hry jsou představovány v různém rozsahu, který je ovlivněn jejich významem v českém sportovním dění, složitostí pravidel a podobností s jinými hrami.

Při přípravě druhého dílu jsem, stejně jako v předchozím případě, využíval velké množství informačních pramenů. Obrovský počet dat bylo třeba probrat, utřídit, vybrat podstatné, prověřit, zpracovat a seskupit do jednotné formy. Všem příznivcům jednotlivých sportovních her, často též zahraničním, kteří mně nezištně pomohli, děkuji. Jmenovitý dík pak patří především PaedDr. Vladimíru **Süssovi**, Ph.D., který připravil kapitolu *Sportovní hry s pálkou*, a redaktorce RNDr. Ivaně **Kočí**, která se při vydání obou dílů mimořádně angažovala.

Pro čtenáře, kteří se nesetkali s prvním dílem, považuji za potřebné zopakovat vymezení pojmu „sportovní hry“, možnosti jejich třídění a aktualizovat některé údaje o sportovních hrách zdravotně postižených. Jakékoliv věcné připomínky čtenářů rád přivítám.

Sportovní hry

Sportovní hry jsou vyhraněnou skupinou sportovních odvětví. Společnými znaky všech sportů jsou organizační institucionalizace soutěží a kodifikace pravidel. Čím se tedy sportovní hry od ostatních sportů liší? Prvním podstatným rozdílem je, že se spolu mohou a současně musí utkávat vždy pouze dva soupeři (jednotlivci, dvojice nebo vícečlenná družstva). Jednotkou jakékoliv soutěže ve sportovních hrách je tedy utkání dvou soupeřů. Tato charakteristika se ale vztahuje také na úpolové sporty (zápas, judo, šerm apod.). Na rozdíl od nich však protivníci ve sportovních hrách soupeří o společný předmět. Ten je téměř vždy jen jeden (míč, opeřený míček, touš, disk, kruh), ve výjimečných případech však mohou být ve hře současně společné předměty dva (double disc court a ringo).

Sportovní hra je tedy soutěživá činnost dvou soupeřů v jednotném prostoru a čase, kteří podle institucionálně schválených pravidel usilují o prokázání vlastní převahy lepším ovládním společného předmětu.

Sportovní hry, jejichž počet překračuje daleko hranici sta, se mohou dělit podle různých hledisek:

- Jedním z kritérií třídění může být to, zda jsou hrací plochy obou soupeřů společné, nebo oddělené. Rozlišují se tak sportovní hry **invazní** (např. lední hokej, lakros) a **neinvazní** (např. tenis, badminton).
- Jiným kritériem se může stát počet hráčů u každého ze soupeřů: sportovní hry **individuální** (např. singly ve stolním tenise nebo squashí), **párové** (např. čtyřhra v tenise nebo kolová) a **týmové** (např. pozemní hokej, baseball).
- Dalším hlediskem je hlavní **způsob pohybu** hráčů: přirozený pohyb bez pomocných prostředků (převážná většina sportovních her), pohyb ve vodě (podvodní hokej), využití sportovní výzbroje (lední hokej), využití živých (kůň) nebo neživých (kolo, kajak) dopravních prostředků.

Pro potřeby této knihy jsou rozhodující dvě jiná kritéria klasifikace sportovních her:

1. Způsob **ovládání společného předmětu**: částmi vlastního těla (házená, volejbal) nebo sportovním náčiním (hokejka, raketa, páłka, pádlo).
2. Spojení několika hledisek: **herní úkoly** při ovládní společného předmětu, způsob **získávání bodů** a způsob, jak je vymezeno **trvání utkání**. Podle toho pak rozlišujeme sportovní hry brankového, síťového a pátkovacího typu.

Ve sportovních hrách **brankového typu** plní strana, která je v držení společného předmětu, jednoznačně úkoly útočné. Pouze v útoku (až na některé výjimky) lze získávat body. Ty se dosahují dopravením předmětu hry do určeného cílového prostoru (branka, koš, území za brankovou čarou). Hrací plocha je pro obě strany společná a soupeři bojují o předmět hry současně. Trvání utkání je limitováno převážně časem, výjimečně ziskem určeného počtu bodů. Do tohoto typu patří většina sportovních her.

Ve sportovních hrách **síťového typu** plní strana, která právě hraje společným předmětem, současně úkoly útočné i obranné. Jedinou herní akcí může body získat, nebo je naopak získá soupeř. Body se dosahují při chybě soupeře. Soupeři jsou na oddělených hracích plochách nebo se pravidelně na společné hrací ploše ve svých herních akcích střídají. V takových případech je funkce sítě nahrazena čelní stěnou (případně i více stěnami či dokonce stropem). Trvání utkání je zpravidla dáno ziskem stanoveného počtu bodů v setech a dosažením určeného počtu vítězných setů.

Ve sportovních hrách **páلكovacího typu** plní strana, která je v držení společného předmětu, úkoly obranné. Body získávají za přeběhy met do cílového prostoru hráči družstva, které v té chvíli nemá předmět hry. Bráničtí družstvo je na hrací ploše v plném počtu, útočníci vstupují do hry postupně. Bráničtí družstvo se snaží útočníky ze hry vyřadit (vyautovat) dříve, než dosáhnou cílové mety. Po dosažení určeného počtu vyautovaných soupeřů dochází ke směně (výměna obranných a útočných rolí). Trvání utkání je limitováno určeným počtem směn. Sportovních her páلكovacího typu je nejméně a objevují se s ohledem na zvolená kritéria pouze v tomto druhém díle. Přesto jsou známy sportovní hry páلكovacího typu, ve kterých se páلكy nepoužívají a společný předmět (míč) je např. odkopáván. Tyto sportovní hry však, alespoň zatím, nemají svá mistrovství světa.

Sportovní hry pro zdravotně postižené sportovce

V souvislosti se značným počtem druhů a stupňů zdravotního postižení vznikla celá řada sportovních soutěží a institucí, které pečují o organizaci zdravotně postižených sportovců. Jejich přehled naleznete v prvním dílu publikace *Sportovní hry*. My se nyní zmíníme pouze o nejdůležitějších soutěžích s ohledem na sportovní hry, které jsou obsahem tohoto druhého dílu knihy.

Deaflympiády (dříve Světové hry neslyšících) vznikly dříve než paralympiády a dodnes se, s ohledem na zvláštní způsob postižení a dorozumívání, konají samostatně pod patronací **Comité International des Sports des Sourds** (CISS). V roce 2004 vykazovala CISS členství 83 národních svazů. Účastníci

deaflympiád, na rozdíl od jiných druhů zdravotního postižení, se nedělí na různé zdravotní třídy. Deaflympiády se nyní konají ve čtyřletých cyklech, vždy v roce, který následuje po OH. Na programu 21. letní deaflympiády v roce 2009 na Tchaj-wanu jsou ze sportovních her, zařazených do této knihy, **badminton, stolní tenis a tenis**. Na zimních deaflympiádách se hraje **lední hokej**. Pravidla sportovních her na deaflympiádách se od pravidel pro nepostižené sportovce v podstatě neliší, proto se jimi dále nezabýváme.

Paralympiády jsou od roku 1960 organizovány bezprostředně po skončení OH. To je možné pouze díky úzké spolupráci **International Paralympic Committee (IPC)** s Mezinárodním olympijským výborem (IOC). OH 2004 a Paralympijské hry 2004 v Aténách díky dohodě mezi IOC a IPC poprvé společný organizační výbor a sportovci zastupující cca 140 zemí nemuseli poprvé za svou účast platit. Ze sportovních odvětví, které systémově patří do této publikace, byly na programu letních OH 2004 v Aténách **modifikace tenisu vozíčkářů a stolního tenisu** a na zimních OH je ze sportovních her zařazen **sledge hokej** (jejich stručnou charakteristiku uvádíme).

Členem IPC je také **International Sports Federation for Persons with Intellectual Disability (INAS-FID)** pro intelektově postižené sportovce. Ti se zúčastnili paralympiády v Sydney, jejich účast na Paralympijských hrách v Aténách však byla omezena na pouhá ukázková vystoupení, protože se řešil problém exaktního posuzování mentální retardace (IQ do 70).

Konkurenční Hnutí speciálních olympiád organizuje pro mentálně postižené sportovce **Speciální olympiády**, které se poprvé konaly v roce 1968 v USA. Speciální olympiády jsou nyní pořádány ve čtyřletých cyklech – v roce 2003 se uskutečnila již jedenáctá speciální letní olympiáda a v roce 2005 osmá speciální zimní olympiáda. Letní se zúčastnilo v 18 sportovních odvětvích kolem 6 500 sportovců ze 150 zemí. Zimní pak v 7 sportovních odvětvích přibližně 1 800 sportovců z 84 států. Ze sportovních her, které patří do tohoto druhého dílu publikace *Sportovní hry*, bývají na programu speciálních olympiád **badminton, florbal, softball, stolní tenis a tenis**.

www.handicapsports.cz

www.paralympic.cz

www.paralympic.org

www.cpisra.org

www.wsw.org.uk

www.is-od.com

www.ibsa.es

www.inas-fid.org

www.ciss.org

lední hokej

ice hockey

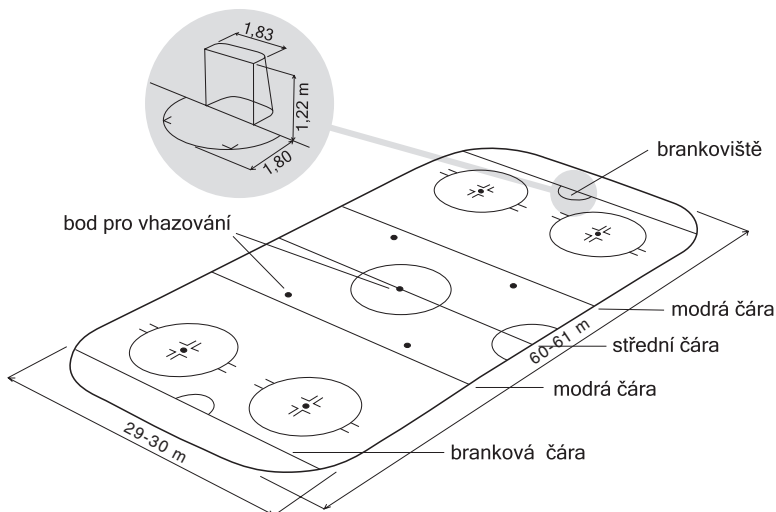
sportovní hra **brankového** typu

Šestičlenná družstva hráčů (pět v poli a brankář), kteří se na ledové ploše pohybují na bruslích a jsou vybaveni hokejkami, se snaží dopravit co nejčastěji hrací kotouč do branky soupeře a ubránit branku vlastní.

Základní pravidla

Hřiště a další vybavení

Pro vrcholné soutěže je hřiště pokryté ledem dlouhé **60 až 61 metrů** a široké **29 až 30 metrů**. Pro ostatní soutěže může délka klesnout k 56 a šířka ke 26 metrům. Rohy hřiště jsou zaobleny (poloměr oblouku je 7 až 8,5 metru). Hřiště musí být ohrazeno mantinely ze dřeva nebo umělé hmoty. Výška **hrazení** od povrchu ledu je 117 až 122 centimetrů. Všechna přístupová dvířka na hrací plochu se musí otvírat směrem od ní. Pro významné soutěže je povinná také instalace ochranného skla a sítě. Za brankovými čarami a čtyři metry od nich směrem ke středu hřiště má mít ochranné sklo nad hrazením výšku 160 až 200 centimetrů. Na zbývajících částech dlouhých stran hřiště pak 80 až 120 centimetrů.

Většina čar na hřišti má červenou barvu a je 5 centimetrů široká. Brankové čáry jsou vedeny ve vzdálenosti 4 metrů od užších konců hřiště. Ledová plocha mezi brankovými čarami je rozdělena dvěma modrými čarami (šířka 30 centimetrů) na tři stejně velké třetiny. Také červená středová čára je 30 centimetrů široká a její vyznačení pokračuje stejně jako u předchozích čar i na hrazení. Uprostřed středové čáry je modrá kruhová středová značka (průměr 30 centimetrů) a z jejího středu je opsán modrý středový kruh (poloměr 4,5 metru, šířka čáry 5 centimetrů). Třetina ledové plochy, ve které se nachází branka družstva, se nazývá obranné pásmo, dále rozlišujeme pásmo středové a útočné. Čára mezi pásmy se považuje vždy za součást toho pásma, ve kterém se právě nachází kotouč.

Na ledové ploše je celkem osm značek pro vzhazování, které jsou kruhové a mají průměr 60 centimetrů. Čtyři **značky pro vzhazování** jsou ve středním pásmu. Jejich středy jsou vzdáleny sedm metrů od pomyslné podélné osy hřiště a 1,5 metru od modrých čar. Středy značek pro vzhazování v obranných pásmech jsou rovněž sedm metrů od pomyslné podélné osy hřiště, avšak šest metrů od brankových čar. Ze středu těchto značek, tzv. koncových bodů vzhazování, jsou opsány kruhy o poloměru 4,5 metru. Uvnitř i vně těchto kruhů jsou další pomocné čáry, které vymezují postavení hráčů při vzhazování.

Ve vzdálenosti 4 metrů od každého užšího konce hřiště jsou uprostřed brankové čáry umístěny branky, a to tak, aby se při hře pokud možno neposunovaly. **Branka** má světlost 122 centimetrů na výšku a 183 centimetrů na šířku. Půlkruhové **brankoviště** je vyznačeno ze středu brankové čáry a má poloměr 180 centimetrů. Na jeho obvodu, ve vzdálenosti 122 centimetry od brankové čáry, jsou pro lepší orientaci brankáře dvě úhlové značky s odvěsnami dlouhými 15 centimetrů.

Podél ledové plochy u středového pásma jsou pro střídající hráče a funkcionáře družstva, tzv. **hráčské lavice**. Každé družstvo může použít pro vstup a výstup ze středního pásma dvě dvířka. Prostor hráčských lavic smí používat pouze hráči a funkcionáři družstva, kteří jsou uvedeni v zápise utkání. Na druhé straně hřiště jsou prostory pro hráče v trestu, tzv. **trestné lavice** (každá pro 5 hráčů). Mezi trestnými lavicemi je **prostor pro činovníky** utkání. Zde je rovněž od konce středové čáry vyznačen půlkruh o poloměru 3 metrů, který je při přerušení hry ochrannou zónou pro diskusi rozhodčího s činovníky. Každé hřiště musí být dále vybaveno řadou **signalizačních zařízení**. Zvukové zařízení (siréna) ohlašuje konec třetiny. Časomíra poskytuje informace o odehrané době, oddechových časech, trestech a o skóre.

Za brankami musí být umístěna elektrická světla pro potřeby brankových rozhodčích. Červené světlo oznamuje dosažení gólu, zelené znamená konec třetiny.

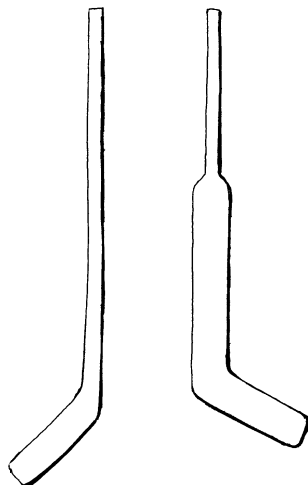
Kolečko (tous, puk) je vyroben zpravidla z vulkanizovaného kaučuku. Je převážně černé barvy a jeho průměr je 7,62 centimetru, výška 2,54 centimetru a hmotnost 156 až 170 gramů.

Hráči a další zúčastnění osoby

Družstvo nesmí mít na ledě v průběhu hry více než **šest hráčů** a méně než čtyři. Šest hráčů je označeno jako brankář, pravý a levý obránce, střední útočník, pravé a levé křídlo. Brankář může být odvolán a nahrazen dalším hráčem do pole. Tento náhradní hráč však nemá práva brankáře. Každý hráč má na zádech své číslo (maximálně dvě číslice). Kapitán je na přední straně dresu označen písmenem „C“ a jeho dva náhradníci písmenem „A“. Pouze tito hráči smí na ledě požádat rozhodčí o výklad pravidel.

Celkově může k utkání nastoupit až 20 hráčů a 2 brankáři. Hráči z hráčské lavice mohou střídat kdykoliv během hry s tím, že se střídání musí uskutečnit v prostoru ohraničeném délkou hráčské lavice a třemi metry od hrazení směrem do hřiště a že jsou přítom hráči mimo hru. Střídá-li družstvo po přerušení hry, musí to provést bez prodlení a do znovuzahájení hry již nesmí provést žádnou změnu. Ke střídání dochází s ohledem na rychlost hry (hráči mohou mít rychlost až 60 kilometrů v hodině) velice často, většinou již po 45 až 90 sekundách.

Hole (hokejky, z francouzského hocquet = hůl) jsou zhotoveny ze dřeva nebo jiného schváleného materiálu (hliník, plast) a nesmějí mít žádné výčnělky. Hůl je na konci ohnutá, rozlišuje se proto rukojeť a čepel. Maximální délka hole je od patky ke konci rukojeti 163 centimetry a od patky ke konci čepele 32 centimetry (pro brankáře 39 centimetrů). Rukojeť hole je maximálně 3 centimetry široká a 2,5 centimetry tlustá. Čepel hole má výšku 5 až 5,7 centimetru (brankářská hůl 9 centimetrů). Zakřivení čepele se nesmí od spojnice patky a konce čepele odchýlit více než 1,5 centimetru. Rozšířená spodní část rukojeti brankářské hole nesmí být delší než 71 centimetr od patky hole a širší než 9 centimetrů. Hůl může být na jakémkoliv místě omotána nefluoreskující izolační páskou.

Brusle hráčů jsou pevně spojeny s obuví. Rychlobruslařské nebo krasobruslařské brusle nejsou povoleny. Čepele bruslí (kromě brankářských) musí být na konci opatřeny ochrannými patkami. Brankářské brusle jsou pro zvýšení stability nižší a delší. Po stranách mají zpevňující výztuhy.

Ochranná výstroj se skládá z chrániče krku, hrudníku a břicha, ramen, loktů, kolen, holení a ze suspensoru. Tyto chrániče musí být zcela zakryty dresem, zpevněnými kalhotami nad kolena a dlouhými punčochami (stulpny). Povinné jsou rovněž speciální ochranné rukavice a přilby, které musí být připevněny pod bradou. Pro brankáře, pro hráče do dvaceti let a pro ženy je povinná také ochrana celého obličeje, přes kterou nesmí projít touš ani čepel hole. Brankáři mají většinou speciální ochranné masky. Oblečení brankáře musí sloužit pouze k jeho ochraně, nesmí mu poskytnout nedovolenou pomoc při chytání. Venkovní chrániče nohou tak nesmí být širší než 30,5 centimetru. Určeno je také zhotovení a velikost brankářské lapací a vyrážecí rukavice (obě mohou být široké do 21 centimetrů a dlouhé do 42 centimetrů). Výstroj hráčů v poli váží kolem 7 kilogramů, u brankářů je ještě zhruba o 4 kilogramy těžší.

Družstvo může být na hráčské lavičce doprovázeno šesti **funkcionáři**. Jsou to obvykle vedoucí družstva, dva trenéři, lékař, masér a správce inventáře.

Za **čínovníky** utkáni jsou považováni: hlavní rozhodčí, dva čároví rozhodčí, dva brankoví rozhodčí, dva dohlížitelé trestů, zapisovatel, časoměřič s pomocníkem a hlasatel. Při vrcholných utkáních případně též video-rozhodčí, statistik, koordinátor přestávek pro komerční účely a oficiální představitel IIHF. Rozhodčí jsou na bruslích, mají černé dresy a černou přilbu s chrániči očí. Kromě píšťalky jsou vybaveni měřidly a mohou podle vlastní úvahy kdykoliv přeměřit výstroj hráčů. Také kapitán družstva může při přerušení hry (ne však po vstřelení gólu) požádat rozhodčího o přeměření výstroje soupeře. Bylo-li podezření na nedovolené rozměry oprávněně, obdrží provinilý soupeř menší trest. Je-li však stížnost neoprávněná, obdrží menší trest družstvo, které přeměření požadovalo.

Hrací doba a výsledek utkání

Utkaní se skládá ze **3× 20 minut** čistého času hry. Přestávky mezi třetinami trvají 15 minut. Po každé třetině si soupeři vyměňují strany (ne ale hráčské lavičce). V přestávkách se upravuje ledová plocha.

Družstvo, které dosáhne v této době většího počtu gólů, se stává vítězem. Dosáhnou-li obě družstva stejného počtu gólů, končí utkání nerozhodně. Jestliže však musí v takovémto utkání dojít k vyhlášení vítěze, prodlužuje

se po třiminutové přestávce o 10 minut. Družstva hrají v prodloužení pouze se **čtyřmi hráči** v poli. Při nerozhodném finále MS činí čas prodloužení dvacet minut po 15minutové přestávce. Padne-li první gól („náhlá smrt“), utkání končí. Jestliže ani během prodloužení nebyl vstřelen gól, přistupuje se k trestnému střelení. Provádí ho střídavě pět hráčů z každého družstva. Když ani tato série nerozhodne, pokračuje se v trestném střelení tak dlouho, dokud duel mezi dvěma ve stejném kole nastupujícími soupeřícími střelci nepřinese rozhodnutí.

Gólu je dosaženo, když se dostane kotouč do branky celým svým objemem, a to buď přímou střelou, nebo střelou, která se odrazila od spoluhráče. Gól je rovněž uznán, když ho do vlastní branky dopraví hráč bránícího družstva jakýmkoliv způsobem. Gól není uznán, jestliže byl kotouč útočником úmyslně usměrněn do branky jiným způsobem než holí (kopnut, vhozen) nebo když se kotouč do branky odrazí od rozhodčího.

Ovládání kotouče

Kotouč je ovládán výhradně holí, může se ho však dotknou (s některými výjimkami) také kterákoliv část těla nebo brusle. Kotouč musí být udržován neustále v pohybu. Žádný hráč ho nesmí sevřít v ruce. Výjimkou je brankář, který smí držet kotouč v ruce po dobu tří sekund. Je dovoleno zastavit nebo odrazit letící puk otevřenou dlaní nebo jej rukou posunout po ledě, nesmí však jít o přihrávku spoluhráči ve středním nebo útočném pásnu. Kopnutí do kotouče je možné ve všech třech pásmech (nelze však jeho pomocí vsítit soupeři gól).

Hráč smí přihrát kotouč svému spoluhráči uvnitř kteréhokoliv ze tří pásem, na něž je hřiště rozděleno. Nesmí ale přihrát ze svého obranného pásma spoluhráči, který je na soupeřově polovině hřiště, ledaže kotouč přešel středovou čáru dříve než přihrávku přijímající spoluhráč. Také do útočného pásma nesmí vjet útočící hráči dříve než kotouč (postavení mimo hru). Hráč je v **postavení mimo hru**, jestliže má obě brusle zcela za modrou čárou ve svém útočném území a puk se do tohoto území ještě nedostal. Podle nové úpravy pravidel však, má-li kotouč na své holi, může bruslemi vjet do útočné třetiny také dříve než puk. Od roku 2005 se opět zavedlo pravidlo o postavení mimo hru rovněž za středovou čárou. Pokud některý hráč neoslabeného družstva (stejný nebo vyšší počet hráčů na ledě než soupeř) vystřelí nebo odpálí kotouč z vlastní obranné poloviny za brankovou čáru soupeře, jde o **zakázané uvolňování**. Poslední úprava pravidel uvádí, že k němu dojde tehdy, jakmile se některý z obránců touše dotkne dříve než útočník. Nepřesáhá se tedy, tak jako dříve, přechod kotouče přes brankovou

čáru. Čeká se na první dotek. Útočníci mohou dojíždět a kotouč vybojovat, nesmí však přitom hrát na tělo soupeře.

Nejčastějším způsobem vedení kotouče je dribling. Hráč drží hůl oběma rukama a střídavě posouvá kotouč z jedné strany čepel na druhou. Přihrávka holí je prováděna nejčastěji tzv. švihem, rozlišuje se rovněž zda jde o přihrávku po ruce (na stranu paže, která drží hůl nahoře), nebo přes ruku (na stranu paže, která drží hůl dole). Nejprudší střely, až 190 kilometrů za hodinu, jsou dosahovány tzv. golfovým úderem. Na bližší vzdálenosti je hůl ovládána hlavně zápěstím.

Pokud kotouč není v brankovišti, nesmí hráč útočícího družstva v brankovišti stát ani v něm držet svou hůl. Jestliže za takovýchto okolností vnikne kotouč do branky, nemůže být uznán gól.

Chování k soupeři a tresty

Za porušení různých pravidel, nejčastěji těch, které se týkají chování vůči soupeři, jsou podle míry přestupku, jeho následků (zranění) a podle případného opakování přestupku, ukládány různé tresty.

Za přestupky je považováno mimo jiné urážlivé a provokativní jednání, tlučení holí do hrazení, vstup do půlkruhu rozhodčích a bránění ve výkonu jejich povinností, nedovolená výstroj, hra se zlomenou holí (to se netýká brankáře), zdržování hry, úmyslné zalehnutí kotouče, držení kotouče.

Tělesný kontakt se soupeřem se trestá zejména v těchto případech: vražení na hrazení, napadení či napadení zezadu, krosček (zastavení protihráče holí, která se nedotýká ledu a je držena oběma rukama), faul loktem, kolenem nebo hlavou, rána pěstí či kopnutí, držení protihráče nebo jeho hole, hákování (bránění pronikajícimu soupeři v jeho pohybu holí), sekání soupeře holí, bodnutí špičkou nebo koncem hole, podražení.

Tresty se dělí na menší tresty, menší tresty pro hráčskou lavici, větší tresty, osobní tresty a tresty do konce utkání. Doba s nimi spojená se počítá podle čistého času hry. Zvláštní sankcí je pak trestné střelení.

Při menším trestu je provinivší se hráč (kromě brankáře) vykázán na trestnou lavici na **dvě minuty** a po tuto dobu nesmí být na ledě nahrazen. Menší trest pro hráčskou lavici je rovněž dvouminutový, avšak družstvo se samo rozhoduje, který z hráčů na trestnou lavici odejde. Je-li družstvo oslabeno jedním nebo více menšími tresty a soupeř vsítí gól, první z těchto trestů končí. Hrál-li však soupeř v této době rovněž oslaben o stejný počet hráčů, není žádné z družstev považováno za oslabené.

Při větším trestu je provinilec vykázán na trestnou lavici na **pět minut** a družstvo ho nemůže po tuto dobu nahradit. Při druhém větším trestu témuž hráči v témž utkání je hráč vykázán z ledu až do konce hrací doby a náhradník může nastoupit opět po pěti minutách.

Osobní trest znamená vyloučení ze hry na deset minut, náhradník za něj ale může nastoupit okamžitě. To platí také tehdy, dostane-li některý hráč osobní trest do konce utkání.

Ještě závažnější je trest **do konce hry**. Při něm je náhradník za trestaného hráče povolen po pěti minutách.

Brankář není poslán na trestnou lavici za přestupek, za který následuje menší trest, větší trest nebo osobní trest. Na trestnou lavici pak usedne některý z jeho spoluhráčů. Je-li brankář trestán osobním trestem do konce utkání nebo do konce hry, jeho místo zaujímá náhradní brankář, je-li k dispozici, nebo jiný člen družstva, kterému se povolí brankářská výstroj.

Je-li trestán třetí hráč některého družstva, když dva jiní spoluhráči si již tresty odpykávají, musí usednout na trestnou lavici, ale jeho trest se začne měřit až poté, co vypršel trest některého ze dvou již trestaných spoluhráčů. Do té doby smí být na ledě nahrazen jiným hráčem.

Standardní situace

Téměř jedinou výhradní standardní situací je **vhazování** (buly), které následuje v podstatě po jakémkoliv přerušení hry. Při zahájení třetin nebo prodloužení hry a po gólu se provádí u středové značky. Po všech ostatních přerušeních hry se provádí u některé z osmi dalších značek (čtyři ve středovém pásmu a po dvou v každém pásmu obranném) nebo na jejich pomyslné spojnici rovnoběžné s postranním hrazením, podle toho, proč a kde došlo k přerušení děje hry. Vhazování provádí jeden z rozhodčích tak, že vhodí kotouč na led mezi hole dvou protihráčů. Ti jsou postaveni proti sobě, čely k soupeřově brankové čáře, přibližně na délku hole od sebe. Čepele jejich holí spočívají na ledu. Ostatní hráči musí být vzdáleni nejméně 4,5 metru od místa vhazování.

Trestné střílení je přiznáno buď během hry za porušení pravidel, při kterých byla zmařena výhodná branková příležitost, nebo se provádí po nerozhodném výsledku, má-li dojít k určení vítěze v utkání. Kotouč je položen na středové značce. Po signálu rozhodčího najíždí hráč provádějící trestné střílení k touši a musí s ním pak postupovat přímo k brance. Brankář smí vyjet z prostoru brankoviště, až když se protihráč dotkl puku. Po vystřelení je

celá akce ukončena, opakovaná střela není možná. Brankář smí chytat jakýmkoliv způsobem, nesmí však hodit hůl nebo jiný předmět (v takovém případě se přizná gól).

Historie a organizace

Hru na bruslích a s hokejkou přivezli do Kanady zřejmě vojáci Velké Británie. Za první sportovní pravidla ledního hokeje jsou považována ta, která byla vypracována v roce 1878 na McGillově univerzitě v kanadském Montrealu, tehdy ještě s osmi hráči. Rok předtím byl zaveden gumový kotouč.

Zástupci čtyř evropských zemí založili již v květnu roku 1908 v Paříži **Ligue Internationale de Hockey sur Glace** (LIHG). Ještě tentýž rok v listopadu bylo za člena přijato také Česko (Bohemia), tehdy ještě součást habsburské monarchie. V té době se hrálo bez střídání 2× 15 minut, vesměs ještě s osmi hráči, na hřišti 40×20 metrů. V roce 1909 byl počet hráčů snižen na sedm a hrací doba upravena na 2× 20 minut. Ke snížení počtu hráčů na šest došlo v roce 1912. Po přijetí Kanady a USA do LIHG (1920) byly provedeny další úpravy pravidel. K rozdělení hrací doby do tří třetin po dvaceti minutách čistého času se přistoupilo v roce 1931. Postupně se zvyšoval také počet střídajících hráčů. K utkání mohlo před II. světovou válkou nastoupit celkem jen 9 hráčů, později 12 (1946), 15 (1948) a v současnosti již 22.

V roce 1910 se uskutečnilo ve Švýcarsku první ME se čtyřmi oficiálními účastníky. Mimo soutěž pak startovalo mužstvo složené z Kanadánů, kteří studovali v Oxfordu. Poslední samostatné ME se konalo v roce 1932. Od roku 1930 se každoročně (s výjimkou let druhé světové války) pořádala také MS. Od roku 1933 do roku 1991 se na MS současně udělovaly medaile ME. Poté se od tohoto zvyku odstoupilo. Od roku 1951 se MS rozdělilo na kategorie „A“ a „B“, v roce 1961 přibyla kategorie „C“ a v roce 1987 též kategorie „D“. Nejvíce světových titulů získali hráči Kanady, v období 1960 až 1990 pak reprezentace tehdejšího SSSR. Také Československo vyhrálo MS celkově šestkrát, po roce 1993 pak Česko pětkrát. Památným se stalo rovněž naše olympijské vítězství v Naganu 1998. V roce 1954 přijala světová organizace ledního hokeje anglický název **International Ice Hockey Federation** (IIHF).

Ženy se dočkaly svého prvního MS v roce 1990. Konají se nyní, s výjimkou roku zimních olympijských her, každoročně. Na dosavadních deseti MS žen získaly všechny tituly hráčky Kanady, druhé bylo vždy družstvo USA a třetí (s jedinou výjimkou) Finsko.

Do programu olympijských soutěží vstoupil lední hokej již v roce 1920, a to v rámci letních OH v Antverpách. Olympijské turnaje v letech 1920 až 1980 byly současně

hodnoceny také jako MS. Od roku 1924 je pravidelnou součástí všech zimních OH. V olympijských letech 1980, 1984 a 1988 se MS nekonala. Ženy měly svůj první olympijský turnaj v roce 1998.

V českých zemích byl založen první národní svaz v roce 1908, měsíc po přijetí Bohemie za člena LIHG. Po I. světové válce vznikl **Československý svaz hockey-ový**, který sdružoval rovněž zájemce o pozemní hokej (těch byla většina). Samostatný ústřední orgán byl vytvořen v roce 1931 pod názvem **Československá liga kanadského hokeje**. O rok později byl zahájen na pražské Štvanici provoz kluziště s umělým ledem. Obliba ledního hokeje u nás vzrostla natolik, že krátce před II. světovou válkou (1938) mělo Československo v této sportovní hře největší počet klubů v celé Evropě. Po rozdělení Československa k 1. lednu 1993 převzalo nástupnictví v IIHF Česko (geograficky stejné jako Bohemia) a zůstalo tak v nejsilnější výkonnostní skupině. Slovensko si muselo postup do skupiny „A“ MS nejdříve vybojovat. Sílu předchozího Československa však prokázalo již v roce 2000 stříbrnou medailí a o dva roky později dokonce titulem mistra světa.

Nejvýznamnější světovou klubovou soutěží je **National Hockey League (NHL)**, která vznikla v roce 1917 v Kanadě. Dnes se jí účastní 30 profesionálních klubů z Kanady a USA, za které startuje stále více nejlepších evropských hráčů. Po základní části následuje play-off šestnácti nejlepších týmů. V sezóně 2004–05 se NHL pro ekonomické spory mezi hráči a majiteli klubů nekonala.

International Ice Hockey Federation (IIHF) sídlí ve švýcarském Curychu. V roce 2005 se k ní hlásilo 63 národních svazů. IIHF je členem IOC. Každoročně jsou ve čtyřech výkonnostních skupinách (A, B, C, D) pořádána MS mužů a také MS žen (ta s výjimkou roku zimních OH).

Český svaz ledního hokeje (ČSLH) je členem ČSTV. Jeho statistika vykazovala k 1. lednu 2005 celkem 60 155 členů, z toho 2 089 žen, dorostenek a žaček. Aktivních bylo 545 klubů. Nejvyšší soutěží mužů je extraliga se čtrnácti družstvy. Po čtyřkolové základní části (každý s každým dvakrát doma a dvakrát na kluzišti soupeře) hraje osm nejlepších družstev vyřazovací play-off. Nejvyšší soutěží pro ženy je 1. liga, která byla v sezóně 2004–05 rozdělena na českou a moravskou skupinu.